

6.SINIF 3.ÜNİTE DERS NOTLARI

» Kavram Bilgisi

- » Ekvator**

- » Paraleller

- » Meridyenler

- ## » Coğrafi Koordinat Sistemi

Dünyanın Neresindeyim? - 2

Kazanım Ders Notu - 11

» Kıta ve Okyanuslar

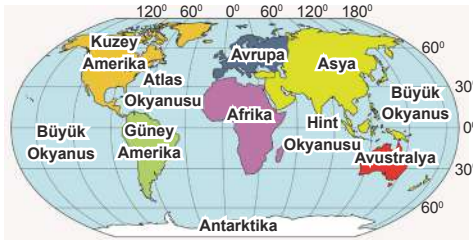
- Kendine bağlı yakın adalarla birlikte etrafı deniz ve okyanuslarla çevrili olan büyük kara parçalarına **kıta** denir.

Yedi tane kıta vardır. Bunlar;

Asya, Kuzey Amerika, Avrupa, Güney Amerika, Afrika, Avustralya (Okyanusya), Antarktika

- Kıtaları birbirinden ayıran büyük su kütlelerine ise **okyanus** denir. Dünya üzerinde üç tane okyanus vardır. Bunlar;

Büyük Okyanus, Atlas Okyanusu, Hint Okyanusu

- Dünya üzerinde yaşadığımız yeri belirtmek için Ekvator, paralel, Greenwich, meridyen gibi kavramlardan yararlanabileceğimiz gibi hangi kıtada olduğumuzu ya da hangi okyanusa yakın olduğumuzu söyleyerek de belirtebiliriz.
- Ülkemiz topraklarının büyük bir bölümü **Asya** kıtasında, çok az bir bölümü de **Avrupa** kıtasında yer almaktadır. Ülkemiz üç tarafı denizlerle çevrili olan bir yarımada olsa da **herhangi bir okyanusa kıyısı bulunmamaktadır**.

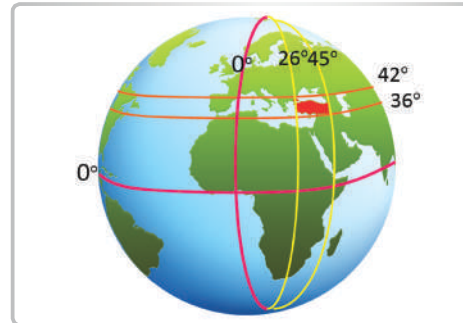
» Coğrafi Konum

Herhangi bir yerin, dünya üzerinde bulunduğu yere o yerin **coğrafi konumu** denir. Coğrafi konum; **matematik konum** ve **özel konum** olmak üzere ikiye ayrılır.

» Matematik (Mutlak) Konum

Dünya üzerinde herhangi bir yerin paralel, meridyen, enlem ve boylam değerleriyle belirtilen konumuna denir. Bir başka ifade ile matematik konum; dünya üzerinde herhangi bir yerin Ekvator'a ve Greenwich'e göre konumudur.

Türkiye'nin Matematik Konumu

- 36° – 42° kuzey paralelleri, 26° – 45° doğu meridyenleri arasında yer almaktadır.
- Ekvator'un kuzeyinde yer almaktadır.
- Greenwich'in doğusunda yer almaktadır.
- Kuzey kutup noktasının güneyinde yer almaktadır.
- Güney kutup noktasının kuzeyinde yer almaktadır.

» Özel (Göreceli) Konum

Dünya üzerindeki herhangi bir yerin kıtalara, okyanuslara, denizlere, komşularına, diğer ülkelere, ulaşım ve ticaret yollarına, geçitlere, boğazlara, yeryüzü şekillerine, maden, sanayi ve ticaret bölgelerine göre konumudur.

Türkiye'nin Özel Konumu

- Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı yerdedir.
 - Çanakkale ve İstanbul boğazlarına sahiptir.
 - Üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımadadır.
 - Uluslararası ticaret yolları üzerindedir.
 - Sanayisi gelişmiş ülkeler ile petrol ve doğal gaz çıkaran ülkeler arasında köprü konumundadır.
- NOT:** Ülkemizde dört mevsimin görülmesinde matematik konum etkilidir. Ülkemizde farklı iklimlerin görülmesinde ise hem özel konumun hem de matematik konumun etkisi vardır.

Ülkemin Güzellikleri Haritada

Kazanım Ders Notu - 12

» Türkiye'nin Yer Şekilleri

- Türkiye fiziki haritası üzerinde körfez, ada, ova, dağ, burun, delta ovası, yarımada, göl, plato, akarsu vb. birçok yer yüzü şeklini görebiliriz.

Boğaz	Körfez	Dağ
İki kara arasındaki dar denize boğaz denilmektedir.	Deniz sularının karaların içine doğru sokulduğu bölümdür.	Çevresine göre yüksek ve belli bir doruğu olan yeryüzü şeklidir.
Göl	Ova	Plato
Karaların üzerindeki çukurlukları dolduran tatlı ya da tuzlu su kütlesidir.	Çevrelerine göre çukurda kalmış eğimi az, geniş veya dar düzlüklerdir.	Çevresine göre yüksekte olan ve akarsular tarafından yarılmış düzlüklerdir.
Ada	Yarımada	Akarsu
Dört tarafı sularla çevrili olan kara parçasıdır.	Üç tarafı sularla çevrili kara parçasıdır.	Doğal bir yatak içinde akan su kütleleridir.

- Üzerinde yer aldığımız dağ kuşağı, ülkemizin yükseltisinin artmasında ve ülkemizde engebeli arazilerin geniş yer kaplamasında etkili olmuştur.
- Ülkemizin batı ve kıyı kesimlerinde alçak ve düz alanlar fazla iken Anadolu'nun iç kesimlerine ve doğuya doğru gidildikçe yükselti artmaktadır.

» Türkiye'nin İklimini Etkileyen Unsurlar

Ekvator'a yakınlık (Enlem): Dünya'nın şeklinden ve güneş ışınlarının geliş açısının değişmesinden dolayı Ekvator'dan uzaklaştıkça ve kutuplara yaklaştıkça sıcaklık azalır.

Bakı: Kuzey yarım kürede dağların güney yamaçları, güney yarım kürede ise dağların kuzey yamaçları daha sıcaktır.

Rüzgârlar: Ülkemiz kuzey yarım kürede yer aldığı için kuzeyden gelen rüzgârlar sıcaklığı düşürürken güneyden gelen rüzgârlar ise sıcaklığı arttırmaktadır.

Karasallık - Denizellik: Karalar erken ısınır ve erken soğur. Denizlerde bu durum tam tersidir. Bu durum kıyılara yakın yerlerde iklimin daha ılık geçmesine, denize uzak yerlerde ise daha kurak geçmesine neden olur.

Yükselti: Her 200 metre yükseldikçe sıcaklık 1°C düşer Ülkemizin kıyılardan iç kesimlere, batıdan doğuya doğru yükseltisinin arttığı düşünüldüğünde kıyı kesimlerde ılıman ve sıcak iklim özellikleri görülebilirken iç ve doğu kesimlerde kurak ve soğuk iklim şartları hakimdir.

Dağların Uzanış Yönü: Ege Bölgesi'nde dağlar kıyıya dik olarak uzandığı için denizden gelen hava kütlesi iç kesimlere kadar sokulabilmiş ve denizin ıltıcı etkisi geniş bir alana yayılabilmiştir. Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında ise dağlar denize paralel uzandığı için denizel etki iç kesimlere sokulamaz.

» Ülkemizde Görülen İklimler

Karasal İklim

- Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlı geçer.
- Bitki örtüsü **bozkırlardır**. Anadolu'nun doğusuna doğru yükseltinin artması, sıcaklığın azalmasında ve iklimin daha sert geçmesinde etkilidir.

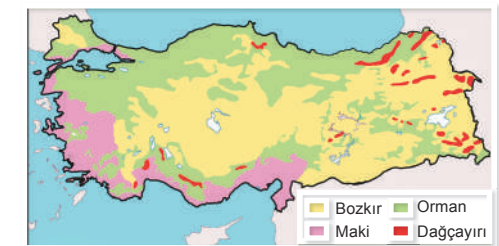
Akdeniz İklimi

- Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer.
- Bitki örtüsü **maki**lerdir. Yazların sıcak olması turizmi, kışların ılık geçmesi de seracılığı olumlu etkiler.

Karadeniz İklimi

- Her mevsim yağışlı ve ılımandır. Yağış fazla olduğu için bitki örtüsü **orman**dir.
- Bulutluluk oranının yüksek olması, güneş enerjisinden faydalanmayı olumsuz etkiler.

» Ülkemizin Bitki Örtüsü

Kazanım Ders Notu - 13

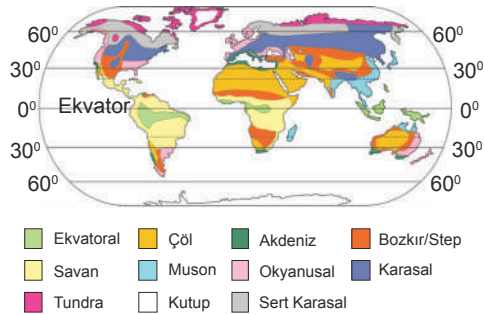
Çevremizde Kimler Yaşıyor?

Kazanım Ders Notu - 14

» Dünya İklim Tipleri

- Yeryüzünde farklı iklim tipleri bulunmaktadır. Bu iklim tiplerinde yaşayan insanların günlük yaşantıları da farklılık gösterir.

■ Dünya İklim Haritası

» Kutup İklimi

- Kuzey yarım kürede Grönland Adası'nın iç kesimlerinde, güney yarım kürede Antarktika kıtasının tamamında görülür.
- Kuzey yarım kürede kutuplara yakın yerlerde yaşayan yerli halka Eskimo denir.
- Eskimolar igloo denilen buz evlerde yaşarlar.

Kutup İkliminin Özellikleri

- En soğuk iklimdir. Toprak sürekli olarak kar ve buzlarla kaplıdır.
- Ulaşım genellikle hayvanların çektiği kızaklarla yapılır.
- Sürekli soğuk olduğu için kalın kıyafetler giyilir.
- Kutup ayısı, penguen ve fok balığı gibi canlılar bu iklimin görüldüğü yerlerde oldukça fazladır.

» Akdeniz İklimi

- Akdeniz iklimi Mısır, Libya hariç Akdeniz çevresindeki ülkelerde, ABD, Şili, Avustralya, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde görülür.
- Akdeniz iklimi genellikle 30° ile 40° enlemleri arasında görülür.
- Kışın sıcaklık 0°C'nin altına nadiren düşer.

Akdeniz İkliminin Özellikleri

- Yazlar sıcak ve kuraktır. Kışlar ılık ve yağışlıdır. Bitki örtüsü kısa boylu çalılardan oluşan makidir.
- Kırsal kesimlerde genellikle taş evler yapılmaktadır. Yaz sıcaklığının etkisini azaltmak için evlerin dış cephesinde açık renkli boyalar ve çatı yerine dam tercih edilmektedir.
- Yaz sıcaklığının fazla olması yaz (Deniz) turizminin gelişmesini sağlamıştır.
- Kış mevsiminin ılık geçmesi nedeniyle seracılık yaygın olarak yapılır.
- Turuncgiller, zeytin, yer fıstığı, incir, pamuk gibi tarım ürünleri yetişebilmektedir.

» Muson İklimi

- Japonya, Çin, Bangladeş ve Hindistan gibi Güney Asya ülkelerinde ve Avustralya kıtasının kuzeydoğu bölgelerinde görülen bir iklimdir.

Muson İkliminin Özellikleri

- Muson yağmurlarından dolayı yaz ve sonbahar aylarında aşırı yağışlar görülür. Bu nedenle sel gibi taşkınlar sıklıkla görülür.
- Bol suyu seven pirinç, çay gibi tarım ürünlerinin ekimi oldukça fazladır.
- Su taşımacılığı, balıkçılık oldukça yaygındır.
- Bitki örtüsü genellikle ormandır.
- Kırsal kesimlerde evler genellikle bitki örtüsüne bağlı olarak ahşap ve sazlıklardan yapılmaktadır.

HABERLER: Hindistan'ın Gujarat eyaletinde şiddetli yağmurların neden olduğu selde 120 kişi hayatını kaybetti. Şehrin tüm altyapısı kullanılamaz hâle gelirken 10 binlerce çiftçinin pamuk tarlası su altında kaldı.

» Ekvatorial İklim

- Amazon ve Kongo havzalarının büyük bir kesiminde, Gine Körfezi kıyılarına yakın bölgelerde, Endonezya ve Malezya'nın büyük bir bölümünde etkili olmaktadır.

Ekvatorial İklimin Özellikleri

- Yıl boyunca yağışlı ve sıcaklığın fazla olduğu bir iklimdir.
- Dünyanın en gür ormanları olan yağmur ormanları bu iklimin görüldüğü yerlerde bulunur.
- Yıllık ve günlük sıcaklık farkları azdır.
- Ekvatorial iklimin bitki örtüsü ormandır.
- Yağışın bol olmasından dolayı su taşımacılığı yaygındır.
- İnsanlar aşırı nemden dolayı yüksek yerlerde yaşarlar.
- Çok sıcak olduğu için insanlar ince kıyafetler giyerler.

UNUTMA:

Muson ikliminde yazlar yağışlı, kışlar kuraktır. Ekvatorial iklimde ise her mevsim bol yağış vardır.